

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

UNIVERSITATEA „PETRU MAIOR”, TÂRGU-MUREȘ

FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE

Școala Doctorală

Teza de doctorat

-Rezumat-

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

PROF. UNIV. CISTELECAN ALEXANDRU

DOCTORAND:

OLTEAN ALINA LUCIANA

TÂRGU-MUREȘ

2015

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI
UNIVERSITATEA „PETRU MAIOR”, TÂRGU-MUREȘ
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE

Mitul jertfei pentru creație în dramaturgia secolului XX

-Rezumat-

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

PROF. UNIV. CISTELECAN ALEXANDRU

DOCTORAND:

OLTEAN ALINA LUCIANA

TÂRGU-MUREȘ

Cuprins:

Argument

I.Mit. Legendă. Basm

- 1.1.0. Mit și istorie
- 1.1.1. Mit și literatură
- 1.2. Legenda
- 1.3. Basme despre construirea mănăstirii:
 - 1.3.1.Meșterul Manolea
 - 1.3.2.Cojan și Miezan

II. Mitul jertfei în balada populară:

- 2.1.Originea și răspândirea
- 2.2. Balada despre jertfirea femeii
- 2.3.Structură, stil, motive, limbaj

III. Drama sacrificiului suprem:

3.1.Drama istorică:

- 3.1.1. Mănăstirea Curtea de Argeș- Nicolae Davidescu
- 3.1.2.Zidirea Mănăstirii de Argeș-Nicolae Iorga

3.2.Drama teologică:

- 3.2.1.Meșterul Manole- Valeriu Anania
- 3.2.2.Paraclisierul- Marin Sorescu

3.3.Drama psihologică:

- 3.3.1. Moartea unui artist
- 3.3.2. Săptămâna patimilor-Paul Anghel

IV. Meșterul Manole în dramaturgia românească:

- 4.1. Meșterul Manole- Adrian Maniu
- 4.2. Meșterul Manole- Victor Eftimiu
- 4.3. Meșterul Manole-Octavian Goga
- 4.4. Expresionismul dramatic-Meșterul Manole- Lucian Blaga
- 4.5. Icarii de pe Argeș-ion luca
- 4.6. Ana-Paul Everac

Concluzii

Anexe

Bibliografie

Mitul jertfei pentru creație în dramaturgia secolului XX

-Rezumat-

Argument

Mitul sacrificiului pentru creație face parte din culturile mai multor popoare, manifestându-se în mod diferit la fiecare în parte, în funcție de bagajul cultural, istoric sau religios. În lucrarea de față, mi-am propus să aduc atenției conținutul, semnificația și evoluția ritualului de depunere a jertfei la temeliile actului creator. Încă din cele mai vechi timpuri, era primordială ideea conform căreia nimic nu se poate realiza sau, cu atât mai mult, nimic nu poate dura decât dacă era însuflețit. În acest scop, se realizau jertfele. Fie că vorbim despre animale sacrificate, despre ierburi cu calități tămăduitoare, despre oase, alimente, aur, perle sau oameni îngropați de vii. Acest mit a fost exploatat din plin în operele literare.

Mitul estetic al creației suscită și va suscita mereu reinterpretări și chiar considerări de ordin estetic, literar, istoric. Mi-am propus ca obiectiv principal al lucrării intitulate "Glosă la mitul Meșterului Manole" impunerea unei revalorizări a mitului jertfei, transfigurat la noi, la români, printr-o sublimare sofianică¹ a a unui etos spiritual centrat pe valori sufletești.

Sublimarea sofianică de care vorbea Lucian Blaga înnobilează mitul jertfei, devenit prin generalizare mit estetic fundamental al poporului român. Pe măsura cercetării acestui mit descoperim că originea acestuia e mult mai îndepărtată, o regăsim încă din perioada zeilor, apoi în diverse alte culturi: sârbi, albanezi, croați, greci bulgari, maghiari și nu în ultimul rând români. Deși tema legendei este întinsă pe întreg teritoriul George Călinescu este de părere că ea a devenit mit doar la poporul român. Valoarea sacrificiului determină generarea valorilor create, legenda fiind construită pe simboluri arhetipale. La alte popoare avem alte semnificații simbolice: podul, care reprezintă proba inițiativă, cetatea- centrul lumii. Biserica reprezintă mult mai mult decât atât, reprezintă valoarea spirituală, legătura dintre om și Dumnezeu. Ca metode de cercetare a acestui mit o să urmăresc cadrul social-cultural, prezența motivelor,

¹ Lucian Blaga în Perspectiva sofianică din „Gândirea”, anul XV-nr,3, martie,1936, pp.134-140

care le regăsim într-o formulă complexă în poemul lui Alecsandri: motivul zidului părăsit, al surprării zidului, al visului, al femeii destinate zidirii, al conflictului feudal, a lui Icar, al fântânii. Atât în proză cât și în poezie am urmărit treptele de trecere ale creației de la sacrificiu la alte nivele: biserica în baladă și legendă, tinerețea veșnică în basm.

Mitul jertfei este un mit universal, specific popoarelor balcanice, dar numai balada românească îl desăvârșește prin sacrificiul meșterului și prin înalta ținută estetică. Motivele românești sunt cele mai numeroase, iar metamorfoza creatorului în izvor reprezintă viziunea poporului nostru asupra creației, când ființăm între conștiință și limită.

Memoria ancestrală s-a conservat în formă ocultă, iar trecerea gândirii de la magie la știință s-a făcut prin religie. Dacii concep moartea ca fiind clipa festivă supremă, de aici extrăgându-și seva sâmburele mitic al mitului jertfei, sacrificiul întemeietor. Referitor la determinarea tragicului între limitele geografiei ființei, Gabriel Liiceanu conchide că ”registrele ființei se determină în raport cu conceptul de limită: animalitatea reprezintă limita care nu se cunoaște pe sine; supra – umanul este conștiința”

După C. G. Jung “literatura s-ar naște tocmai din acele zone ale eului, de unde încărcătura mitică pe care o poartă cu necesitate orice scriere, pe de o parte, iar pe de altă parte, obligativitatea critică de a recurge la modele mitice pentru a elabora o analiză adecvată care să evidențieze sensuri reale sau ascunse”².

Studiile comparative referitoare la evoluția variantelor baladei în zona balcanică a Europei ale lui Mircea Eliade, Ion Taloș, Gheorghe Ciompec, Gheorghe Vrăbie m-au susținut în demonstrația mea de a așeza mitul estetic în centrul spiritualității românești. Studiul Comentarii la Legenda Meșterului Manole îl propulsează pe Mircea Eliade drept primul istoric român al religiilor, care a acordat o importanță primordială credințelor străvechi, conform cărora în antichitate la temelia unei construcții se zideau ființe vii. Ion Taloș aduce o importantă contribuție prin descoperirea colindelor pe această temă în Transilvania, Gheorghe Vrăbie studiază eposul popular românesc, iar Gheorghe Ciompec dă referiri despre literaturizarea mitului. Studii despre evoluția mitului au făcut: Dimitrie Caracostea, Nicolae Iorga, Victor Kernbach, Petru Caraman, Ovidiu Papadima, Maria Cordoneanu etc.

² Eugen Simion, Limitele criticii arhetipale, în „Familia”, seria a V-a, august, 1973, p.3

Eliade conchide că “este o deosebire fundamentală între construirea unei arte naționale cu mijloace exterioare (teme folclorice, teme rurale, vocabular, culoare locală) și crearea unei arte cu mijloace fantastice (prezența iraționalului, rodul unei experiențe deviată asociată milenară).“

Fascinația mea personală în legătură cu tematica sacrificiului, prezentată în operele literare românești, în mod special în drama Meșterul Manole și în balada populară Monastirea Argeșului, a început odată cu citirea primelor cărți de acest gen. Fiind o persoană pasionată de frumusețea literaturii în general, și a literaturii românești în mod special, am considerat că alegerea acestei teme va aduce o contribuție, deși ne semnificativă, în înțelegerea și diseminarea acestei frumoase tematici literare, cea a sacrificiului creator.

Bazele teoretice și metodologice ale investigației se concretizează în analiza unor surse literare, istorice, filosofice, antropologice, folclorice care urmăresc evoluția mitului jertfei. Miturile au evoluat datorită tradiției populare apoi și-au continuat evoluția prin prelucrarea motivelor de către literatura cultă. Studiile vizavi de evoluția variantelor balcanice a Europei ale lui Mircea Eliade, Ion Taloș, Gheorghe Cimpoieș, Gheorghe Vrăbie au susținut demonstrația de a putea așeza mitul estetic în raport cu spiritualitatea românească.

Structura lucrării

Teza de doctorat cu titlul „Mitul jertfei pentru creație în dramaturgia românească ” se împarte în patru mari capitole definitorii pentru cercetarea acestui mit. În primul rând voi face diferențele dintre cele trei specii literare: mitul, legenda și basmul atât ca structură, dar și în raport cu istoria, literatura și cultura românească, dar cu precădere a originii din alte culturi: albaneza, bulgară, greacă, albaneză și aromână.

Mitul, basmul și legenda reprezintă nu numai trei specii literare distincte, având o formă poetică proprie ci și trei atitudini estetice de asumare a realului: evaziune, corectare, implicare.

Mircea Eliade ne dă o definiție a mitului spunând că acesta „este povestea a ceea ce s-a petrecut în illo tempore, relatarea a ceea ce zeii sau ființele divine au făcut la începutul Timpului .

Mitul ne povestește de fapt cum a apărut un lucru, cum a început să fie. Legenda în schimb reprezintă doar o formă de asumare a vieții, care este fascinată de formele realului din lumea înconjurătoare cărora le dă semnificații, iar basmul propune evaziuni din realul vieții imediate, o lume care iese din limitele realului. Cele trei asimilează același plan de idei între ele fiind doar un singur pas: în ceea ce privește mitul „timpul este sacru” având ca scop restabilirea transcendentului din illo tempore. În timp ce basmul și legenda reprezintă niște „istorii false” ce pot fi povestite oricând. Pe lângă partea teoretică voi evidenția „ timpul sacru”, legenda despre zidirea femeii, dar și câteva basme despre construirea mănăstirii: „*Meșterul Manole*”, „*Cojan și Miezan*”.

Al doilea capitol *Mitul jertfei în balada populară* va începe de la studiul originii, dar și a răspândirii baladei urmând un studiu mai aprofundat vizând structura, stilul, motivele, limbajul popular. Tot în acest capitol voi evidenția originalitatea acestei balade vizavi de mitul jertfei din alte culturi: sârbi, albanezi, croați, greci, bulgari, maghiari.

Acest mit este specific zonei sud-est europeană având o mare pondere ca motiv în folclorul și literatura românească. Mitul jertfei pentru creație îl găsim și în credința babiloniană unde lumea a fost creată de Marduk odată cu uciderea monstrului marin Tiamat, apoi și în mitologia persană sau scandinavă; tracii ziceau vizavi de nemurire că Zalmoxis este îngropat din timpul vieții într-o peșteră din muntele Kogayon și odată la trei ani răsare din munte, moartea rituală a acestuia este creatoare. Tema preexistentă creării legendei Mănăstirii Curtea de Argeș face referire la alte simboluri arhetipale: podul, cetatea. Dacă podul reprezintă proba inițiativă, cetatea este *centrul lumii*, iar mănăstirea este de fapt tema specifică legendei românești și reprezintă valoarea spirituală a omului.

În capitolul al treilea voi aduce în discuție *Drama sacrificiului suprem*- condiție a creației. Această legendă are foarte multe variante în cultura și tradiția românească, dar una care tratează toate cele opt motive extrem de importante este poezia lui Vasile Alecsandri: motivul zidului părăsit, unde mănăstirea reprezintă un axis mundi, iar ruinele reprezintă haosul primordial; motivul surpării zidurilor: Sisif comparat cu Manole; motivul visului unde meșterul devine un mesager, este singurul capabil să să înțeleagă sensul; motivul femeii

destinate zidirii, care reprezintă perfecțiunea estetică a mănăstirii; motivul zidirii treptate, apogeul, tragismul unde Ana, ființa iubită trece treptat în altă viață; motivul conflictului feudal: conflictul de orgolii: creator dar și egoist, motiv și pretext. Finalul începe odată ce Manole renunță la componența umană și se anulează ca personalitate. Motivul lui Icar reprezintă ieșirea din condiția umană, libertatea, transcendența prin sacrificiul care devine complet. Motivul fântânii pornește de la moarte meșterului care devine un arhetip: ca simbol fântâna reprezintă apa vie care țâșnește în mijlocul grădinii și reprezintă o perpetuă întinerire. Simbolurile baladei au pătruns în operele culte.

Urmează o interpretare din punct de vedere a celor trei drame , fiecare cu reprezentanții săi:

Drama istorică: Nicolae Davidescu-*Mănăstirea Curtea de Argeș* și Nicolae Iorga-*Zidirea Mănăstirii la Argeș*.

Nicolae Davidescu cu drama *Mănăstirea Curtea de Argeș*, care reprezintă doar o schiță nedefinitivă și totuși valorifică foarte bine mitul jertfei. Îndrăzneala meșterului supără demiurgul care va prăbuși zidurile „Dumnezeu nu îngăduie oamenilor să-I ajungă cu un lucru de-al lor având ca singură soluție de a liniști mânia jertfa. Creația devine un act primordial. Manole din opera lui Davidescu reprezintă vârsta la care orice tânăr se avântă în neant și este în stare de orice pentru țelul propus și este pus în opoziție cu meșterul Drăgușin, care reprezintă maturitatea, omul înțelept. Se simte precum Dumnezeu care creează lumea, doar că pentru patima sa creatoare trebuie să-și sacrifice soția, pe Ana. Artistul din această dramă este egal demiurgului atâta vreme cât este stăpânit de patima creatoare. La Nicolae Iorga poezia sa urcă din interiorul conflictului către construcția impresionantă a „misterului” central, cuvântul plin creează o teatralitate simplă care aspiră la modelul tragediilor antichității. Ideea jertfei este cea care înobilează omul, indică capacitatea de a distinge drumul răspunderii față de nobilele tradiții ale cetății. Conștiința sa este cea a depășirii modului de înțelegere al celor din timpul său și se dezvoltă în dramele sale.

Această „descoperire” contemporană impune o temperare a predispoziției pătimașe pentru orice sacrificiu acceptat în numele unei idei ce nu ține seama de unicitatea vieții individuale a creatorului și a semenilor lui. Din acest motiv, apreciem că, deși aparent adeptul viziunii lui Mircea Eliade în ceea ce privește relația intimă dintre sacrificiu și creație, N.

Davidescu a perceput că nu orice creație „merită” orice sacrificiu și a pus de fapt la îndoială interpretarea curentă a mitului.

Drama teologică: Valeriu Anania- *Meșterul Manole* și Paul Anghel- *Săptămâna patimilor*.

Valeriu Anania reușește prin poemul dramatic *Meșterul Manole* să respecte canoanele tradiției insistând pe explicarea procesului de creație, organizată după legile frumosului. Rostul frumosului ține la el de fatalitate: „Când firea izvodăște frumosul măiestrit,/E osândit izvodul să piară-n ce-a rodit”. Aici soția meșterului se numește Simina, iar meșterul se aseamănă cu Leonardo da Vinci, artistul care s-a îndrăgostit nu de modelul uman ci de creația sa Mona Lisa. De asemenea și meșterul lui V. Anania pare îndrăgostit de biserică și nu o poate înălța decât jertfind-o pe Simina, cea care i-a inspirat construcția: „Ea-mi dă(biserica) să beau, mă spală și mă-mbracă!”. Călugărul, zugravul și vraciul Safirin o ia pe calea ispitei și al ascezei până la propria-și sentință: „În orice biruință-adevărată/ O frângere se cere îngropată”. Erosul are un rol important în dramă și este pus în valoare datorită cuplului Manole-Simina și Safirin-Iovanca. Manole declară că: „păcătuim/Nu când iubim femeia/atunci n-o iubim/iar eu păcătuim-am”. Safirin o ucide simbolic pe jupâneasa Iovanca, iar Manole va închide umbra Siminei în zidurile bisericii. Umbra Siminei e înghițită de trupul ei și meșterii sunt nevoiți să o zidească întru totul pentru a asigura „trupul bisericii”. Femeia devine aici un personaj ambiguu, care apare din primele pagini ale dramei în căutarea umbrei copilului ei: „Dați-i umbra înapoi!”. Prin sinuciderea ritualică a meșterilor la finalul dramei, către un gol de izbăvire cu aripi de șindrilă, ni se sugerează încredințarea de către o pasăre ce are putința să zboare.

Drama psihologică: Horia Lovinescu- *Moartea unui artist*, Marin Sorescu- *Paraclisierul*. Marin Sorescu de exemplu se folosește de parabolă în „Paraclisierul” având ca idee centrală devoțiunea pentru ideal. Paraclisierul este un singuratic, doar el dă buzna în biserică, care oamenii au uitat-o, ajunge aici din întâmplare, se pomenește cu o lumânare în mână, cântând. Avem o interferență a glumei cu incandescența sublimei arderi pentru ideal. Paraclisierul reface un drum semnificativ, o experiență ce declanșează dorința spre înalt proprie omului. Fumul care înnegrește pereții reprezintă simbolic flacăra ce-l epuizează pe om, e epuizat de creație și nu există o altă soluție decât tragedia din final: Paraclisierul își arde veștmintele

mistuindu-se în flăcări, dorind să renunțe la viața omenească și să dobândească viața artistică, cea dincolo de jertfă.

Piesa „Moartea unui artist” de Horia Lovinescu rămâne în dramaturgia românească ca o bună dezbateră filozofică deoarece întreaga operă se structurează pe marile probleme ale condiției umane, ale omului creator de valori, dezvăluind sensul vieții și al morții în trăirea individuală. Personajul principal, sculptorul Manole Crudu cunoaște slăbiciunile ființei sale, spaima și neliniștea în fața morții, a neființei, descoperă că este singur. În această dramă conflictul se desfășoară doar în plan subiectiv, este un conflict dramatic între trup și suflet.

Dacă în baladă Manole își dă seama de jertfirea celor dragi, Manole Crudu nu-și dă seama de acest lucru, el acționează mai mult din egoism și orgoliu. Străin de cei doi fii, Manole trăiește drama regelui Lear, a creatorului-tată, ai cărui copii nu-i mai continuă opera: Vlad are altă estetică, iar Toma se consacră cercetărilor științifice. Descoperind idila ce se înfiripase între Toma, cel de-al doilea fiu și Cristina, cea care-i inspirase o tardivă pasiune, după manifestări de absurdă gelozie, Manole admite că eșuase ca tată și ca bărbat și vede realitatea printr-o izolare de familie. Acum acceptă somnul rațiunii prefigurând moartea. Viziunea morții ca lumină îl dezvăluie pe H. Lovinescu adept al concepției că moartea înseamnă cununarea cu elementele naturii, integrarea în ordinea cosmică, în care soarele și luna coexistă, la fel ca umbra și lumina.

Dispariția individului nu produce schimbări în univers, ideea aceasta fiind exprimată metaforic de Domnica. Scriitorul materializează cele două ipostaze ale existenței: tinerețea și bătrânețea, prin personaje simbolice: Cristina și Domnica. Întors acasă, îmbătrânit de spaima de neant acceptă tovarășia Domnicăi; îi este necesară, îl pregătește pentru lunga călătorie ce-l așteaptă, dar o va alunga prin Cristina. H. Lovinescu urmărește evoluția gradată a sentimentului de frică al sculptorului, utilizând o gamă variată de simboluri cu rezonanțe mitice și folclorice: de la multiplele ipostaze ale morții, sugerând obsesia, la vechi motive poetico-filozofice abordate într-o manieră modernă. Scriitorul își continuă mitul jertfei pentru creație și într-o altă dramă: „Omul care și-a pierdut omenia” unde se detașează puțin de nucleul acestui mit.

Manole e un arhitect orgolios care vrea să zidească „până la lună”, dar zidurile i se prăbușesc, într-un eșec spectaculos. Aici Manole apare ca un homo duplex: creator: Manole și umbra sa - Eloman. Acest personaj, Eloman este de fapt umbra lui care a înlocuit spiritul

creator cu știința, cu omenia, cu modestia fără de care Manole nu se poate despărți. Acest turn care se prăbușește ne duce cu gândul la originile omenirii, la Turnul Babel, când omul a fost pedepsit de Dumnezeu pentru trufia lor de a fi asemenea Lui. Aici avem de-a face cu un Turn al lunii, care se prăbușește odată cu conștiința lucidă a revelației tragice, eroul încearcă diverse medii, locuri. La final întâlnirea cu Bătrânul său maestru care-l face să înțeleagă că procesul creației implică omenia ca ultimă cărămidă menită să ofere realitatea operei.

Urmează al patrulea capitol cu ajutorul căruia voi cerceta mitul jertfei pentru creație în dramaturgia românească mult mai amănunțit din punctul de vedere al personajului Meșterului Manole.

Meșterul lui Adrian Maniu nu începe prin prezentarea personajelor ci prin prezentarea puterilor transpuse în „făpturi” fantastice. Meșterul devine aici un „Dumnezeu ucis pe cruce”, datorită conflictelor atât interioare : agitația datorată contradicției creație-iubire, cât și în exterior prin confruntarea omului comun cu creatorul. El vrea să fie mai presus de condiția umană: „Ca să am ce învinge/ Numai așa însemnăm ceva pe lume/ Și ne osebim de ceilalți muritori”. Adrian Maniu introduce și elemente estetice prin alegerea locului din actul al doilea, care i se pare meșterului de o frumusețe unică. Odată cu sacrificiul Anei, a frumosului feminin estetica mănăstirii devine inegalabilă. Estetul de aici devine un titan. Își transpune durerea printr-un cântec adresat Anei: „ Iubito, durerea e temelia din care zidul s-a înălțat/Spre cer/Tu ai priceput că dragostea mea pentru tine/Cu gândul meu te-a unit,iubito,/Ca o icoană înfiptă într-un copac/Pe care rana coajei, crescând, a acoperit-o(...)Fiecare stâlp din aste ziduri/Se va înălța subțire ca mijlocul tău/Ferestrele vor avea adâncă-ți privire/Turnurile au să fie ca brațele tale răsucite de chinuri/Și tăcerea sub bolți va suspina/Razele, pătrunzând pe ferestre,/Au să fie părul tău despletit;/Altarul larg ca un șold de mamă/Și sufletul tău-luminița de altar”. Manole are menirea de a jertfi și a se autojertfi pentru a-și atinge idealul: „Menirea mea îmi cere mai mult, Și-acum zborul/Îmi dă prilejul să fiu iar făptuitorul”.

Personajul principal oscilează mereu între resemnare și luptă pentru idealul său. Astfel personajul lui Octavian Goga își uită iubita fiind laș, egoist protejându-și astfel propria viață. Prin *Meșterul Manole*, reprezentată în 1927 și publicată în 1928, Goga a încercat să adapteze vechiului mit la drama psihologică, reabilitând artistic vechea intrigă a timpului conjugal prin

dezvoltarea și examinarea motivațiilor erotice. Personajul principal era un artist, cinic, fermecător, călător înveterat, mare amator de experiențe erotice pasagere.

În schimb la Victor Eftimiu Manole devine un mason care acceptă jertfa în spiritul inițierii în breasla zidarilor. Victor Eftimiu are un rol important în dramaturgia vremii datorită activității artistice, care depășește o jumătate de veac. Opera sa dramatică, extrem de variată cuprinde peste patruzeci de piese, atât în versuri cât și în proză și au un fond tematic diversificat, de la mitologia română și cea universală la istoria autohtonă, viața socială și morală, valorificându-le dintr-o perspectivă modernă în spiritul epocii.

După un șir de drame foarte reușite apare și *Meșterul Manole*, în 1925, într-o variantă în care valorile simbolice ale baladei se estompează, plasând personajele într-un context istoric controlabil. Drama este alcătuită din cinci acte și avem doar prăbușirea și jertfa ca momente păstrate din balada originală, avem ca momente noi : Mirul, Darurile și Ziua înălțării, fiind fabulații ale autorului. Ritualul zidirii impune un dramatism cu tonalități grave.

Drama lui Ion Luca „Icarii de pe Argeș” este foarte reușită deoarece este o creație psihologică și demitizantă. Avem aici un conflict datorat spiritului creator al cărui reprezentant este Manole și spiritul distructiv întrupat de călugărul Averchie. Iubirea determină și jertfa de sine a Lăcrămioarei, avem aici un poem al dragostei prin care se dobândește frumosul. Cuplul ideal este un adevărat exemplu al jertfei prin înfăptuirea idealului. Ni se prezintă și o odă adusă iubirii: „iubirea noastră-nvolburată este/ Prin vis și-nfăptuiri,suiș pe creste;/ A născocit iubirea Dumnezeu/ Să fim aidoma cum este el:/ Plăsmuitori/ Plăsmuitori a fel/ De fel de frumuseți”.

La Lucian Blaga este foarte interesantă transpunerea mitului Meșterului Manole de la literatura populară la literatura cultă. Blaga este preocupat de condiția omului de geniu transpus în personajul meșterului, al destinului tragic al acestuia și analizează implicația raporturilor creație și absolut, insistând pe valențele expresionismului. Manole este obsedat de întrebarea: Dacă Divinitatea când a creat lumea nu a jertfit, lui de ce i se cere acest lucru?, apoi avem și dogma creștină: „Să nu ucizi!”, care-i adâncesc conflictul său lăuntric neînțelegând de ce i se impune acest mare sacrificiu. Cu toate acestea ne dăm seama de la început drumul pe care Manole l-a ales căci zidind biserica însăși creatorul se zidește pe sine

însuși, se împlinește prin creație, altfel alegând iubirea însemna propria sa negare, anularea lui ca și creator. Manole încearcă prin rațiune să învingă răul, dar totul este în zadar, el trebuie să o sacrifice pe Mira, care-și asumă zidirea și participă conștient la sacrificiu spre deosebire de Ana din celelalte drame. Conflictul dramei e unul tragic deoarece e fără ieșire. Bolnav de neputința lui, de iubirea pentru Mira, Manole se răzvrătește împotriva propriei sale fapte și a celui care i-o ceruse și vrea să spargă zidul, dar de data aceasta zidarii îl opresc: biserica deja nu-i mai aparține lui ci eternității. Finalul dramei se disociază de baladă deoarece aici insistența autorului se concentrează pe condiția dramatică a creatorului de unde provine și gestul lui de răzvrătire împotriva propriei lui opere. Boierii și călugării îl acuză pe Manole de crimă și socotesc biserica „întâiul locaș al lui Antihrist”. Acest conflict îl va determina pe Manole la gestul extrem, el nu mai aparține clipei ci eternității.

Paul Everac subordonează motivul jertfei nesupunerii față de tradiția de orice fel, dând teatrului un personaj nonconformist, care descoperă iubirea de sine și o dezamăgește pe Ana. Ea consideră că alături de un astfel de soț sacrificiul ei devine inutil. Meșterul este prezentat prin ironie și caricatură drept un om al cotidianului.

Indiferent de alegerea făcută omul întotdeauna va fi cuprins de remușcări, deoarece niciuna nu-i da posibilitatea de a se desăvârși, ci este obligat să aleagă între trup și suflet, punându-le într-un raport de inegalitate. Creația de altfel dincolo de aceste lucruri nu se poate împlini decât prin iubire. De aceea dorința de a crea este ca un blestem care conține abia în clipa în care creatorul își transpune întreaga iubire în opera sa, trecând la o altă formă de viață. Biserica este imaginea unei creații, născute din iubire, însă în plan estetic și arhetipal, care dăinuiește dincolo de timp și spațiu, dincolo de sacrificiu.

Cultivat în întreaga lume, mitul sacrificiului creator a dat naștere multor opere literare, dar în lucrarea de față le-am ales pe cele mai semnificative pentru literatura românească. Dacă în balada românească patosul creator este reprezentarea simbolică a dorințelor și năzuințelor întregului popor, fiind de sorginte populară, în drama Meșterul Manole harul este considerat un adevărat blestem, aducându-se, subtil, atenției noastre, drama destinului omului de geniu.

Termeni cheie ai cercetării: Creație, mit, legendă, basm, sacrificiu, drama, Meșterul Manole, dramaturgie, balada populară, structura, origine, limbaj

BIBLIOGRAFIE

I. Bibliografia operei

Alecsandri, Vasile, *Poezii populare*, Editura Litera, București –Chișinău, 2007

Alecsandri, Vasile, *Legende și pasteluri*, Editura Ion Creangă, București, 1985

Alecsandri, Vasile, *Opere*, Editura Hyperion, Chișinău, 1991

Anania, Valeriu, *Greul pământului, O pentalogie a mitului românesc*, vol I, Editura Eminescu, București, 1982

Tudor Arghezi, *Arte poetice*, Tabel, cronologie, prefață, note și bibliografie G. I. Tohăneanu și Livius Petru Bercea, Ed. Albatros, București, 1987

Arghezi Tudor, *Poeme filosofice*, E. P. L., București, 1962

Arghezi Tudor, *Versuri*, Cu o prefață de Alexandru Piru, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1980

Arghezi Tudor, *Versuri și proză*, Editura Ion Creangă, București, 1982

Alecsandri, Vasile, *Doine și lăcrămioare*, Poezii, I, Prefață de Paul Cornea, Editura pentru Literatură, București, 1967

Blaa, Lucian, *Teatru-Proză autobiografică*, Colecția Lyceum, vol. II, Antologie, prefață și bibliografie de George Gană, Editura Albatros, București, 1972

Blaa, Lucian, *Opere*, vol I - VII, Ediția critică și studiu introductiv de George Gană, Editura Minerva, București, 1982

Botezatu, Grigore, Făt – Frumos și Soarele, Povești populare din Basarabia, Editura Minerva, București, 1995

Călinescu, George, *Bietul Ioanide*, Ed. Eminescu, București, 1980

Călinescu, George, *Scrinul negru*, Tabel cronologic, prefață, note și bibliografie de Cornelia Ștefănescu, Editura Albatros, 1974

Datcu Iordan, *Balade populare românești*, Editura Albatros, București, 1977

Eftimiu Victor, *Teatru*, Editura Minerva, București, 1986

Eftimiu, Victor, *Opere*, Postfață de Constantin Mohanu, Editura Minerva, București, 1985

Eftimiu, Victor, *Opere*, Editura pentru Literatură, București, 1969

Eliade, Mircea, *Coloana nesfârșită. Teatru*, Ediție și prefață de Mircea Handoca, Editura Minerva, București, 1966

Eminescu, Mihai, *Luceafărul*, Prefață, tabel bibliografic și selectarea aprecierilor critice: prof. dr. Vladimir Dogaru, Ed. Ion Creangă, București, 1980

Eminescu, Mihai, *Poezii*, Ed. Eminescu, București, 1980

Eminescu, *Proză literară*, Antologie și prefață de Aurel Martin, Ed. Minerva, București, 1981

Goga, Octavian, *Teatru*, Postfață și bibliografie de Mircea Braga, Editura Minerva, București, 1984

Goga Octavian, *Poezii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985

Harding, Charles, Nathaniel Hawthorne, *Povești mitologice și legende cu eroi din Grecia Antică*, Editura Lucman, 2007

Ilaș, Ioan, *Legendele Greciei antice*, Editura Casa Editorială Regina, Iași, 1973

Iorga, Nicolae, *Teatru*, Editura Minerva, București, 1974

Ispirescu, Petre, *Snoave sau povești populare*, Editura Cartea Românească, București, 1988

Ispirescu, Petre, *Legende sau basme ale românilor*, Editura Litera Internațional, București, 2005

Lovinescu, Horia, *Teatru*, Editura Eminescu, București, 1984

Luca, Ion, *Teatru*, Editura pentru Literatură, București, 1968

Mitru, Alexandru, *Legendele Olimpului. Zeii. Eroii*, Editura Vox, București, 2004

Nijloveanu, Ion, *Basme populare românești*, Editura Minerva, București, 1982

Pop, Reteganul, Ion, *Povești ardelenesti*, Brașov, 1888

Sorescu, Marin, *Setea muntelui de sare*, Editura Art, București, 2006

Stănescu Nichita, *Necuvintele*, Ed. Curtea Veche Publishing, București, 2009

Toma – Damșa, Maria, *Legende*, Antologie și cuvânt înainte de Maria Toma – Damșa, Ed. Emia, Deva, 2005

Ugliș –Delapeșca, Petre, *Poezii și basme populare din Crișana și Banat*, E. P. L., 1968

****Balade populare românești*, Editura Garamond, București, 2006

****Balade populare românești*, Editura Gramar, București, 2008

****Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte. Basme populare*, Editura Minerva, București, 1973

****Basme populare românești*, Ediție îngrijită și prefațată de Paul Leu, Editura Minerva, București, 1986 la

****Basmul cu Soarele și Luna*, Editura Minerva, București, 1988

II. Bibliografie critică

Anania, Valeriu, *Memorii*, Editura Polirom, București, 2007

Andreescu Mihaela, *Marin Sorescu. Instantaneu critic*, Editura Albatros, București, 1983

Balotă, Nicolae, *Opera lui Tudor Arghezi*, Ed. Eminescu, 1979

Barbu, N., *Momente din istoria teatrului românesc*, Editura Eminescu, București, 1978

Bălu, Ion, *G. Călinescu, Eseu despre etapele creației*, Ed. Cartea Românească, București, 1970

Bărbulescu, Titus, *Lucian Blaga. Teme și tipare fundamentale*, Traducere din limba franceză de Mihai Popescu, Editura Saeculum I. O., București, 1997

Bârlea, Ovidiu, *Metoda de cercetare a folclorului*, Editura pentru Literatură, București, 1969

Bâgiu, Lucian, *Dramaturgia blagiană. Instituirea estetică a absolutului*, Editura Imago, Sibiu, 2003

Bârna, Nicolae, *Comentarii critice*, Editura Albatros, București, 2003

Biberi, Ion, *Lumea de mâine*, Ed. Forum, București, 1945

Blaga Lucian, *Perspectivă sofianică*, în vol. Spațiul mioritic (Trilogia culturii II), Editura Humanitas, București, 1994

Blaga, Lucian, *Gândire magică și religie, Trilogia valorilor*, Editura Humanitas, București, 1996

Blaga Lucian, *Trilogia culturii. Orizont și stil. Geneza metaforei și stilul culturii*, Editura Humanitas, București, 1992

Blaga Lucian, *Zări și etape*, Text îngrijit și bibliografia de Dorli Blaga, Editura pentru Literatură, București, 1978

Blaga Lucian, *Cum am scris Meșterul Manole*, Colecția Rampa, Editura Eminescu, București, 1977

Blaga, Lucian, *Izvoade*, Editura Humanitas, 2007

Blaga Lucian, *Hronicul și cântecul vârstelor*, Editura Minerva, București, 1990 24

Brădățeanu, Virgil, *Viziune și univers în noua dramaturgie românească*, Editura Cartea Românească, București, 1977

Brătulescu, Monica, *Colinda românească*, Editura Minerva, București, 1981

Buhociu, Octavian, *Folclorul de iarnă, ziorile și poezia păstorească*, Ed Minerva, București, 1979

Caracostea, Dimitrie, *Poezia tradițională română. Balada poporană și doina*, vol. I, București, Editura pentru Literatură, 1969

Călinescu George, *Estetica basmului*, Editura pentru Literatură, București, 1965

Căpușan, Vodă, Maria, *Marin Sorescu sau Despre tânjirea spre cerc*, Editura S. R., Craiova, 1993

Cioculescu, Șerban, *Amintiri*, Ed. Eminescu, București, 1981

Ciompec, Gheorghe, *Motivul creației în literatura română*, Editura Minerva, București, 1979

Chiorean, Luminița, *Arhitectura eseului poetic stănescian sau Despre „Logica ideilor vagi”*, Ed. Universității „Petru Maior”, Tg. – Mureș, 2006

Chițimia, I. C., *Folclor și folcloristică românească*, Editura Albatros, București, 1968

Constantinescu, N., *Ion Creangă: Povestea lui Harap – Alb*, Editura Albatros, București, 1983

Coman, Mihai, *Introducere în antropologia culturală, Mitul și ritul*, Editura Polirom, Iași, 2008

Ciorănescu Alexandru, *Meșterul Manole în literatura comparată*, Studii și schițe, Editura Casa Școalelor, 1944

Crohmălniceanu, Ov. S., *George Călinescu*, Editura Eminescu, București, 1981

Crohmălniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. I - III, Ed. Minerva, București, 1967-1975

Constantinescu, Pompiliu, *Romanul românesc interbelic*, Editura Minerva, București, 1977

Constantinescu, Pompiliu, *Scrieri*, (volumul I), Editura pentru Literatură, 1967

Cubleșan, Constantin, *Eminescu în comentarii critice*, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2008

Cubleșan, Constantin, *Eminescu în oglinzile critice*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001

Culianu, Ioan Petre, *O mitologie pseudodualistă: bogomilismul*, Capitolul IX al vol. *Gnozele dualiste ale Occidentului. Istorie și mituri*, Ediția a doua, Traducere de Tereza Culianu-Petrescu, Cuvânt înainte al autorului, Postfață de H.- R. Patapievici, Editura Polirom, Iași, 2002 25

Damian, S., *George Călinescu – romancier*, Editura Minerva, București, 1973

Datcu, Iordan, *Contribuții la etnologia românească*, Ed. Universal Dalsi, București, 2007

Densusianu, Nicolae, *Dacia preistorică*, Institutul de Arte grafice, București, 1913

Dodu, Bălan, Ion, *Octavian Goga. Viața și opera*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 1999

Durand, Gilbert, *Figuri mitice și chipuri ale operei*, Traducere din limba franceză de Irina Bădescu, Ed. Nemira, București, 1998

Durkheim, E., *Les Formes elementaires de la vie religieuse*, Paris, 1912

Eftimiu, Victor, *Oameni de teatru*, Editura Meridiane, București, 1965

Eliade, Mircea, *Meșterul Manole, Studii de etnologie și mitologie*, Ediție și note de Magda Ursache și Petru Ursache, Studiu introductiv de Petru Ursache, Editura Junimea, Iași, 1992

Eliade, Mircea, *Aspecte ale mitului*, În românește de Paul G. Dinopol, Prefață de Vasile Nicolescu, Ed. Univers, București, 1994

Eliade, Mircea, *Profetism românesc*, vol. II, Ed. Roza vânturilor, București, 1990

Eliade, Mircea, *Comentarii la legenda Meșterului Manole*, Ed. Publicom, București, 1943

Eliade, Mircea, *Jurnal*, I, Editura Humanitas, București, 1933

Eliade, Mircea, *De la Zamolxis la Genghis-Han*, traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980

Eliade, Mircea, *Imagini și simboluri*, Prefață de Georges Dumézil, Traducere de Alexandra Beldescu, Ed. Humanitas, București, 1994

Eftimiu, Victor, *Oameni de teatru*, Prefațat de C. Măcin, Editura Meridiane, 1969

Everac, Paul, *A cincea lebedă*, Editura Eminescu, București, 1982

Everac, Paul, *Martor cu păreri proprii*, Prefațată de Paul Everac, Editura Junimea, Iași, 1984

Fanache, V., *Lucian Blaga. Dramaturgul*, în vol. Lecturi sub vremuri, Editura Motiv, Cluj-Napoca, 2000

Frazer, James, *Creanga de aur*, Editura Minerva, București, 1986

Freud, Sigmund, *Opere, I*, Traducere, cuvânt introductiv și note de dr. Leonard Gavriliu, Editura Științifică, București, 1991

Fochi, Adrian, *Valori ale culturii populare românești*, vol. II, București, Ed. Minerva, 1988

Frazer, G., *Creanga de aur*, vol. I, Ed. Minerva, București, 1980 26

- Gană, George, *Opera literară a lui Blaga*, Editura Minerva, București, 1976
- Gană, George, *Lucian Blaga, Opere, 3, Teatru*, Ediție critică și studiu introductiv de George Gană, Editura Minerva, București, 1986
- Gânsca, Crenguța, *Opera lui Marin Sorescu*, Colecția „Deschideri”, seria „Istoria literară”, Editura Paralela 45, Cluj – Napoca, 2002
- Genepp, van, Arnold, *La formation des Legendes*, Paris, 1920
- Girard, René, *Țapul ispășitor*, Traducere din limba franceză și note de Theodor Rogin, Ed. Nemira, București, 2000
- Ghinoiu, Ion, *Obiceiuri populare de peste an*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997
- Ghițulescu, Mircea *O panoramă a literaturii dramatice române contemporane*, Ed. Dacia, Cluj – Napoca, 1984
- Iordache Mihail, *Adrian Maniu*, Editura Junimea, Iași, 1979
- Isac, Carol, *Permanențe în dramaturgia românească*, Editura Junimea, Iași, 1982
- Isac, Carol, *Teatrul și viața*, Editura Junimea, Iași, 1978
- Jung, C.G., *Simboluri ale Transformării*, Colecția *Archetypos*, Traducere de Maria-Magdalena Angheliescu, Editura Teora, București, 1999
- Jung, C. G., *Imaginea omului și imaginea lui Dumnezeu*, traducere de Maria-Magdalena Angheliescu, Editura Teora, București, 1997
- Lăzărescu, Gheorghe, *Adrian Maniu*, Ed. Albatros, București, 1985
- Le Goff, Jacques, *Eroi și minuni ale Evului Mediu*, Traducere din franceză de Gabriela Șiclovan, Editura Cartier, București, 2010
- Lévi - Brühl, Lucien, *Le saturnel et la nature dans la mentalité primitive*, Paris, 1931, id. *La mythologie primitive*, 1935
- Liiceanu, Gabriel, *Tragicul. O fenomenologie a limitei și a depășirii*, Editura Humanitas, București, 1993
- Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008
- Maiorescu, Titu, *Critice*, vol. II, Colecția “Biblioteca pentru toți”, Ediție îngrijită de Domnica Filimon, Introducere de Eugen Todoran, Editura Minerva, București, 1973
- Mincu, Marin, *Critice II*, Editura Cartea Românească, București, 1971
- Mincu, Ștefania, *Nichita Stănescu între poesis și poenin*, Ed. Eminescu, București, 1991
- Magheru, Darie, *Cărămida cu mâner*, Editura Arania, Brașov, 2006

Mândra, Vicu, *Incursiuni în istoria dramaturgiei românești*, Editura Minerva, București, 1971

Moraru, Cornel, *Lucian Blaga. Convergențe între poet și filozof*, Editura Ardealul, Tg – Mureș, 2005

Morretta, Angelo, *Daimon și supraom*, Editura Tehnică, București, 1994

Nemoianu, Virgil, *Tradiție și libertate*, Editura Curtea Veche, București, 2007

Noica, Constantin, *Devenirea întru ființă*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1991

Oișteanu, Andrei, *Religie, politică și mit. Texte despre Mircea Eliade și Ioan Petre Culianu*, Editura Polirom, 2007

Paleologu, Alexandru, *Spiritul și litera*, Editura Eminescu, București, 1970

Papu, Edgar *Motive literare românești*, Editura Eminescu, București, 1983

Papu, Edgar, *Soluțiile artei în cultura modernă*, Cugetarea, București, 1943

Perpessicius, *Mențiuni Critice*, Antologie și prefață de Eugen Simion, Ed. Albatros, București, 1976

Pop, Ioan, *Lucian Blaga-Universul liric*, Editura Cartea Românească, București, 1981

Popa, Ionel, *Meșterul Manole – glose și comentarii* în vol. *Glose blagiene*, Colecția Sinteze, Editura Ardealul, Târgu Mureș, 2003,

Popa, Mircea, Octavian Goga. *Între colectivitate și solitudine*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981

Propp, V. I., *Rădăcinile istorice ale basmului fantastic*, Traducere de Radu Nicolau, Ed. Univers, București, 1973

Râpeanu, Valeriu, *Scriitori dintre cele două războaie mondiale*, Editura Cartea Românească, București, 1986

Rosa Del Conte, *Eminescu sau despre Absolut*, Ediție îngrijită, traducere și prefață de Marian Papahagi, Cuvânt înainte de Zoe Dumitrescu – Bușulenga, Postfață de Mircea Eliade, Cu un cuvânt pentru ediția românească de Rosa Del Conte, Ed. Dacia, Cluj, 1990

Rusu, Liviu, *De la Eminescu la Lucian Blaga*, Editura Cartea Românească, București, 1981

Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, Editura Cartea Românească, București, 1978

Spiridon, Vasile, *Nichita Stănescu*, monografie, antologie comentată, receptare critică, Ed. Aula, Brașov, 2003

Stăniloae, Dumitru, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, Editura Elion, București, 2008 28

- Șora, Mariana, *Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga*, București, Editura Minerva, 1970
- Ștef, Dorin, *Antologie de folclor din Maramureș*, Editura Ethnologia, Baia Mare, 2007
- Taloș, Ion, *Meșterul Manole. Contribuție la studiul unei teme de folclor european*, Editura Minerva, București, 1973
- Tănase, Alexandru, *Eseuri de filosofie a literaturii și artei*, Editura Eminescu, București, 1970
- Todoran, Eugen, *Lucian. Blaga. Mitul poetic*, Editura Facla, Timișoara, 1985
- Todoran, Eugen, *Lucian Blaga. Mitul dramatic*, Editura Facla, Timișoara, 1981
- Valade, Bernard, *Tratat de sociologie*, coordonator Raymond Boudon, Editura Humanitas, București, 1997
- Râpeanu, Valeriu, *O antologie a dramaturgiei românești*, Editura Eminescu, București, 1978
- Vianu, Tudor, *Studii de literatură română*, E. D. P., București, 1965
- Vianu, Tudor, *Studiu de filosofie a culturii*, Ed. Eminescu, București, 1982
- Vrabie, Gheorghe, *Eposul popular românesc*, Editura Albatros, București, 1983
- Vrabie, Gheorghe, *Din estetica poeziei populare române*, Editura Albatros, București, 1990
- Wellek, René, *Conceptele criticii*, Editura Univers, București, 1970
- ****Dramaturgie română contemporană*, vol. I, Editura Tineretului, 1967
- ****Dramaturgie română contemporană*, vol. II, Editura Tineretului, 1967
- ****Horia Lovinesacu interpretat de...*, Editura Eminescu, Colecția „Biblioteca critică”, 1983
- *** *Meșterul Manole*, Studiu, antologie și note de Maria Cordoneanu, Editura Eminescu, București, 1980
- ****Nicolae Iorga, Interpretat de...*, Colecția „Biblioteca critică”, Editura Eminescu, București, 1979
- ****Paul Everac, Interpretat de...*, Colecția „Biblioteca critică”, Editura Eminescu, București, 1984
- ****Vasile Voiculescu, Interpretat de...*, Colecția „Biblioteca critică”, Editura Eminescu, București, 1981

III. Bibliografie generală

- Anghelescu, Mircea, Ionescu, Cristina, Lăzărescu Gheorghe, *Dicționar de termeni literari*, Editura Garamont, București, 1994
- Baciu, Mihai, *Introducere în filozofie*, Editura Cantes, București, 1994

Bârlea, Ovidiu, *Mică enciclopedie a poveștilor românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976

Bârlea, Ovidiu, *Istoria folcloristicii românești*, Editura Enciclopedia Românească, București, 1974

Berlogea, Ileana, *Istoria teatrului universal*, Editura didactică și pedagogică, București, 1981

Boldureanu, Ioan, Viorel, *Cultură tradițională orală, Teme, concepte, categorii*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2006

Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Semne, București, 2002, reproducere în facsimil a lucrării *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* de George Călinescu, Fundațiile Regale Pentru Literatură și Artă, București, 1941

Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, Vol I - III, Traducere Daniel Nicolescu, Doina Uricariu, Olga Zaicik, Laurențiu Zoicaș, Irina Bagiu, Victor-Dinu Vlădescu, Ileana Cantuniari, Liliana Repețeanu, Agnes Davidovici, Sanda Oprescu, Editura Artemis, București, București, 1994

Călinescu, George, *Istoria literaturii române, Compendiu*, Colecție inițiată și coordonată de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu, Ed. Litera Internațional, București-Chișinău, 2003

Cioculescu, Șerban, Streinu, Vladimir, Vianu, Tudor, *Istoria literaturii române moderne*, Editura Eminescu, București, 2005

Croce, M, și R. Mortier, *Histoire générale des religions*, I - IV, Paris, 1944 - 1950

Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, de Mircea Eliade, Traducere și postfață de Cezar Baltag, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000

Giurescu, C. Constantin, Giurescu, C. Dinu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și până astăzi*, Editura Albatros, 1975

Huizinga, Johan, *Amurgul Evului Mediu*, București, Editura Univers, 1970

Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989

Kernbach, Victor, *Universul mitic al românilor*, Editura Științifică, București, 1994

Kernbach, Victor, *Miturile esențiale*, Editura Științifică, București, 1978

Lovinescu, Eugen, *Istoria civilizației române moderne*, Ed. și studii introductive de Z. Ornea, Ed. Minerva, București, 1997

Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii contemporane*, vol. II, Ed. Ancora, București, 1927

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române, 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008

Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică*, Editura Aula, Brașov, 2001

Marino, Adrian, *Dicționar de idei literare*, Editura Eminescu, București, 1973

Micu, Dumitru, *Scurtă istorie a literaturii române*, vol. IV, Editura Iriana, București, 1997

Micu, Dumitru, Manolescu Nicolae, *Literatura română de azi - Încercare de sinteză*, 1944 - 1964, poezia, proza, dramaturgia, E.T., București, 1965

Negoieșcu, Ion, *Istoria literaturii române*, Editura Minerva, București, 1991

Nestorescu-Bălcești, Horia, *Ordinul Masonic Român*, Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L., București, 1993

Obsorn, Kevin, *Ghid esențial de mitologie clasică*, Editura Paralela 45, 2006

Olinescu, Marcel, *Mitologie românească*, Editura 100+1 Grammar, București, 2004

Olteanu, Antoaneta, *Dicționar de mitologie. Demoni, duhuri, spirite*, Editura Paideea, Cluj, 2007

Pamfile, Tudor, *Mitologie românească*, Editura All, București, 1997

Piru, Alexandru, *Istoria literaturii române*, Editura Grai și suflet, București, 1994

Pop, Ion, *Dicționar analitic de opere populare românești*, vol I, Vol II, Editura Casa Cărții de Științe, Cluj-Napoca, 2000 - 2003

Popa, Marian, *Dicționar de literatură română contemporană*, Editura Albatros, București, 1971

Paliga, Sorin, *Mitologia slavilor*, Editura Meteor Press, 2006

Raicu, Lucian, *Practica scrisului și experiența lucrării*, Editura Cartea Românească, București, 1974

Ruști, Doina, *Dicționar de teme și simboluri din Literatura română*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002

Ruxăndoiu, Pavel, *Folclorul literar în contextul literaturii populare românești*, Editura Grai și Suflet - Cultura Națională, Colecția "Cumințenia Pământului", București, 2001

Tacciu Elena, *Mitologie romantică*, Editura Cartea Românească, București, 2003

- Vulcănescu, Romulus, *Mitologie română*, Editura Academiei R. S. România, București, 1987
- Walter, Philippe, *Mitologie creștină*, Editura Artemis, București, 2005
- Xenopol, A. D., *Teoria istoriei*, traducere din lb franceză de Olga Zaicik, studiu introductiv de Al. Zub, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1997
- Zaciu, Mircea, *Dicționar esențial al scriitorilor români*, Editura Albatros, București, 2000
- ****Dicționar General al Literaturii Române*, Academia Română, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2007
- *** *Dicționarul general al literaturii române*, coordonator Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, București, 2007
- ****Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, Editura Academiei Române, București, 1979
- ****Dicționar enciclopedic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978
- ****Cărțile populare*, Prefață de dan Simionescu și I. C. Chițimia, Ed. Albatros, București, 1973
- ****Scriitori români*, Coordonare și revizie științifică Mircea Zaciu în colaborare cu Marian Papahagi și Aurel Sasu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978
- ****Anuarul arhivei de folklor*, publicat de Ion Mușlea, vol. I, Cluj, 1932
- ****Anuarul arhivei de folklor*, vol. II, București, 1933
- *** *Anuarul arhivei de folklor*, vol. III, București, 1935
- *** *Anuarul arhivei de folklor*, vol. II, București, 1937
- *** *Anuarul arhivei de folklor*, vol. II, București, 1940

IV. Studii și articole apărute în reviste

- *** Ailenei, Silvestru, *Coloana nesfârșită* de Mircea Eliade, în „Scânteia”, 17 aprilie 1980
- *** Baltag, Cezar, *Un mister al cunoașterii în scenă*, în „România literară”, iulie, 1980
- ***Balotă, Nicolae, *Iorga - Om de Teatru*, în “Teatru”, 6 iunie 1971
- ***Băieșu, Ion, *Umorul lui Marin Sorescu*, în “Argeș”, nr. 4 (45), aprilie, 1970 32

- ***Borbely, Ștefan, *35 pentru Europa* în “Contemporanul”, anul XX, Nr. 4 (685), aprilie, 2009
- ***Caracostea, Dimitrie, *Material sud-est european și formă românească*, în „Revista Fundațiilor” Regale, decembrie, 1942
- ***Carandino, N., *Ion Luca - autor dramatic*, în „Ateneu”, nr. 4, 1969
- ***Călinescu, George, *Scrisoare către Alexandru Piru*, în „Gazeta literară”, nr. 11, 1966
- ***Cesereanu, Domițian, *Iorga, dramaturg*, în „Tribuna”, anul XVIII, nr. 13 (919), 1 august 1974
- ***Ciompec, Gheorghe, *Legenda Meșterului Manole în literatura cultă*, în „Revista de folclor”, nr. 3 – 4, 1960
- ***Davidescu Nicolae, *Tragedia unui comedian, roman de Victor Eftimiu*, în „Aurora”, anul IV, nr. 874, 20 septembrie 1924
- ***Densusianu, Ovidiu, în „Revista critică – literară”, an IV, nr. 10, octombrie, 1896
- *** Eftimiu, Victor, *Amurgul zeilor II*, în „Rampa”, Anul VII, nr. 2000, 29 iunie 1924
- ***Fochi, Adrian, *Legenda despre jertfa zidirii*, în „Limbă și literatură”, nr. XII, București, 1966
- ***Genoiu, G., *Interviu cu dramaturgul Ion Luca*, în “Ateneu”, nr. 12, 1967
- ***George, Alexandru, *Un om așa cum a fost*, în „Luceafărul”, an XVI, nr.1 (558), 6 ianuarie 1973
- ***Grohmălniceanu, Ovidiu, S, *Dramaturgia lui Adrian Maniu*, în „Teatrul”, an XV, nr. 1, 1970
- *** Handoca, Mircea, *Mitul jertfei creatoare* în “Manuscriptum”, an V/1974, nr. 1 (14)
- ***Ionescu, Gelu, *Însemnări despre teatru* în „Luceafărul” anul XVI; nr 47, 24 noiembrie 1973
- ***Maniu, Adrian, *Teatrul poezilor*, în „Gazeta literară”, an XIV, nr. 29 (768), iulie, 1967
- *** Marino, Adrian, *Mecanismul modelului literar*, în „Tribuna”, nr. 11 (899), an XVIII, 14 martie 1974
- ***Micu, Dumitru, *Ideologia gândiristă*, în „Luceafărul”, nr. 47, 1973
- ***Negoitescu, Ion, *Nicolae Iorga*, în „Argeș”, nr. 12 (79), decembrie, 1972
- ***Nicolaeescu, Sergiu, *Meșterul Manole – preliminarii*, în „Argeș”, nr. 11 (54), noiembrie, 1970 33

- ***Petraș, Irina, *Mircea Ghițulescu și Istoria sa...* în „Contemporanul”, anul XX, Nr. 4 (685), aprilie, 2009
- ***Petroveanu, Mihai, *Cronică literară*, în „Gazeta literară”, anul IV, nr. 36 (182), 5 septembrie 1957
- ***Popa, G., *Legenda meșterului Manole* în „Cronica”, nr. 11, 1974
- ***Popescu, Ioana, ...*Contrapuncte, de Paul Everac un eșec al bunelor intenții*, în „România literară”, an 11, nr. 14 (26), 3 aprilie 1969
- ***Popescu, Radu în „România literară”, nr. 25 (6919), 15 ianuarie 1967
- ***Pruteanu, George, *Marin Sorescu, deocamdată*, în ”Convorbiri literare”, nr. 6 iunie, 1975
- ***Râpeanu, Valeriu, *Nicolae Iorga*, în „Luceafărul”, an VIII, nr. 47 (708), 27 noiembrie, 1975
- ***Rusu, Gabriela, *Pansemnificația umbrei* în “Scrisul românesc”, nr. 6, 2008
- ***Rusu Gabriela, *La Lilieci. Reconstrucția unei lumi arhetipale*, Anuarul Institutului de etnologie și folclor ”C. Brăiloiu” al Academiei Române, Serie nouă, Tom 19, 2008
- ***Sadoveanu, Ion, Marin, *Meșterul, 3 acte în versuri*, în „Cugetul românesc”, an II, nr. 2, februarie, 1922
- ***Sadoveanu, Ion, Marin, *Glașira, tragedie în cinci acte de Victor Eftimiu*, în „Gândirea”, anul 6, nr. 9 – 11
- ***Silvestru, Valentin, *Investigarea sensibilă a actualizării*, în „Contemporanul”, 19 noiembrie, 1965
- ***Simion, Eugen în *Teatrul lui Marin Sorescu* în „Luceafărul”, anul XVIII, nr. 4 (665), 25 ianuarie 1975
- ***Ștefănescu, Mircea în “Curentul”, nr. 4672 din 16 februarie 1941
- ***Todoran, Eugen, *Timpul în basmul românesc*, în „Limbă și literatură”, nr.6, 1962
- ***Vlad, Ion, *Bietul Ioanide, un roman baroc*, în „Tribuna”, nr. 52, 1973
- *** Vulpescu, Romulus în „Gazeta Literară”, anul XIV, nr. 4 (743), 26 ianuarie 1967 34

V. Surse electronice

<http://www.scribd.com/doc/6577418/Introducereinfilozofie-Curs-Doina-Olga-Stefanescu>

<http://sites.google.com/site/wikipedianccmn/ateism/eliade---istoria-religiilor/eliade---istoria-religiilor-36>

http://en.wikipedia.org/wiki/Bo_Carpelan

http://en.wikipedia.org/wiki/Max_Muller

<http://shalom-magazine.blogcindario.com/>

<http://www.româniaculturală.ro/articol.php?cod=13695>

http://razvan-codrescu.blogspot.ro/2012/10/mesterul-manole-portret-sud-dunarean_30.html

http://en.wikipedia.org/wiki/Roland_Barthes

http://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Ricoeur

<http://www.scribube.com/sociologie/psihologie/comunicare/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Burnett_Tylor

http://en.wikipedia.org/wiki/Maurice_Leenhardt

http://en.wikipedia.org/wiki/Lucien_Lévi_Brühl

[http://fr.wikipedia.org/wiki/Wilhelm_Schmidt_\(anthropologue\)](http://fr.wikipedia.org/wiki/Wilhelm_Schmidt_(anthropologue))

<http://tonysss.wordpress.com/2007/02/13/istoria-doctrinelor-sociologie/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Émile_Durkheim

http://en.wikipedia.org/wiki/Bronislaw_Malinowski

http://en.wikipedia.org/wiki/James_George_Frazer

http://en.wikipedia.org/wiki/Ernst_Cassirer

http://en.wikipedia.org/wiki/Sigmund_Freud

http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Campbel

http://en.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Otto

<http://www.ziare.com/cultura/cultura-general/cele-10-mituri-ale-creatiei-224526>

<http://www.monitorulsv.ro/Religie/2010-07-01/Legenda-Manastirii-Putna>

http://www.dacii.ro/congres2005/lucrari/ion_pachia_tatomirescu_vectorizarea

http://www.cultura-traditionala.ro/memoria_ethnologica/nr_11/art_43

http://enciclopedia-dacica.ro/univers_romanesec/dragaica.htm

Http://www.romlit.ro/pentru_o_mai_dreapta_cinstire

Http://www.ro.wikipedia.org/Nik/Monastirea_Curtea_de_Argeş

[Http://www.ro.wikipedia.org/Octavian_Goga](http://www.ro.wikipedia.org/Octavian_Goga)